

Джон льо Каре - „Изменник по вкуса ни“

В седем часа в карибското утро на остров Антигуа човек на име Перегрин Мейкпийс, наричан от близките му Пери – виден, всестранно развит спортсмен аматьор, преподавал доскоро английска литература в един от прославлените колежи на Оксфордския университет, – изигра тенис мач от три сета срещу някой си Дима – мускулест плешив руснак на петдесет и пет, с кафяви очи и с вдървена, но изпълнена с достойнство стойка. Довелите до въпросния тенис мач обстоятелства бяха подложени чевръсто на подробно проучване от британски агенти, които по професия не са склонни да отдават нищо на случайността. При което се оказа, че поне Пери не носи никаква вина за довелите го дотам събития.

Настъпилият три месеца преди това негов трийсети рожден ден бе предизвикал коренна промяна в живота му, натрупвала се неволно в съзнанието му в продължение на година, че и повече. В осем сутринта, след като бе пробягал единайсет километра, той седеше с опряна върху дланите глава в скромното си оксфордско жилище, но не успяваше ни най-малко да облекчи усещането си за предстоящо бедствие; ровеше из душата си с цел да отчете какво точно е постигнал през първата третина от своя живот, ако се изключеше извинението, което си беше създал, да не се ангажира със света отвъд замечтаните островърхи кули на университетския град.

Защо?

След като всеки страничен наблюдател би казал, че е постигнал върха в академичното си развитие. Завършилият държавна гимназия син на гимназиални учители пристига в Оксфорд от Лондонския университет с куп академични почести и заема за тригодишен срок длъжността, с която е удостоен от старинен, заможен и залагащ на преуспяването колеж. Малкото му име – по традиция принадлежащо към по-висшите слоеве на английското общество – издава, че е пряк потомък на демагог оратор – на прелата в Методистката църква от деветнайсети век Артър Перегрин от град Хъдърсфийлд.

В свободното от преподавателска дейност време през семестъра се отличава в кросови бягания и други спортове. Вечер помага в местния младежки клуб. През ваканциите покорява трудни върхове и изключително тежки планински маршрути. И въпреки всичко отказва предложеното му от колежа постоянно преподавателско място, което, според настоящия му вкиснат мироглед, е равностойно на доживотна присъда.

Пак се пита: Защо?

През отминалия семестър изнесе поредица лекции за Джордж Оруел под общото заглавие „Задушавана ли се Великобритания?“ и сам се уплаши от собствената си реторика. Дали изобщо е допускал Оруел, че същите натежали от преяждане гласове, които са го измъчвали през 30-те години на миналия век, същата осакатяваща некомпетентност, пристрастеността към военни авантюри и присвояването на властелински права над света ще тържествуват и през 2009-а?

И след като не предизвика реакция върху втренчените в него безизразни студентски лица, сам си отговори: Не. Може да се заяви най-категорично, че Оруел не би допуснал подобна мисъл. А ако я бе допуснал, е щял да се разбунтува. И да изпотроши сума ти витрини по улиците.

*

Разнишил бе най-безмилостно темата с дългогодишната си приятелка Гейл, докато се излежаваша в леглото ѝ след вечерята по случай рождения му ден в апартамента на Примроуз Хил, наследен частично от иначе безпаричния ѝ баща.

– Ненавиждам всички преподаватели и нямам никакво желание да съм един от тях. Мразя академичния свят и бих се чувствал съвсем свободен, ако никога повече не ми се

наложи да нося проклетото им професорско наметало – ораторстваше Пери над сгушилата се удобно върху рамото му златистокестенява главица.

И след като не получи нищо друго освен съчувствено измъркване, продължи:

– Да набивам мъдрости за Байрон, Кийтс и Уърдсуърт в умовете на тъпеещи студенти, чиято висша амбиция е да се дипломират, да се изчукат и да забогатеят ли? Правил съм го. Мога го. Майната му.

След което вдигна мизата.

– Май единственото, което наистина би ме задържало в тая държава, е някоя кървава революция.

При което Гейл – отракана млада и перспективна адвокатка, надарена с хубост и остроумие, прекалено остро понякога и за самата нея, да не говорим за Пери – отчете, че нито една революция не би била завършена без негово участие.

И двамата се явяваха де факто сираци. Но докато покойните родители на Пери бяха олицетворение на високопарната християнсоциалистическа въздържаност, онези на Гейл бяха точно обратното. Баща ѝ – симпатичен бездарен актьор – бе починал преждевременно от пиене, шейсет цигари на ден и неуместна страст по шавливата си жена. Майка ѝ – също актриса, но не толкова симпатична – зарязала семейното огнище, когато Гейл била на тринайсет, и живеела скромно в испанския курорт Коста Брава с някакъв втори оператор от телевизията.

*

Първоначално Пери възприе решението да промени живота си – неотменимо, както всичките му останали житейски решения – и да изтупа нозете си от прахта на научното поприще като повик да се върне към корените си. Единственият син на Дора и Алфред ще възприеме техните убеждения. Ще започне на чисто преподавателската си кариера от онзи етап, на който те бяха изоставили своите.

Ще престане да се прави на високопарен интелектуалец, ще се запише в най-порядъчен курс за подготовка на учители и – по подобие на родителите си – ще се внедри като гимназиален учител в някой от най-бедните райони на родината.

Ще преподава установените предмети – и какъвто спорт му възложат – на деца, за които ще се явява спасително въже към самоосъществяването, а не пропуск към охолството на средната класа.

Подобна перспектива обаче не притесняваше Гейл до желаната от него степен. При цялата му решителност да заеме мястото си в суровия център на живота Пери продължаваше да носи у себе си и други несъгласувани версии на своето „аз“, с които Гейл бе доста подробно запозната: Да, прекрасно познаваше самонаказващия се студент Пери, с когото се запозна в Лондонския университет и който в подражание на Т.Е. Лорънс въртеше педалите на велосипеда си из Франция през ваканциите, докато не рухнеше от преумора.

Познаваше и Пери алпийския авантюрист: онзи Пери, който не можеше да участва в нито една игра – от ръгби между отбори по 7 играчи до „пускам-пускам кърпа“ с племенниците и племенничките си по Коледа, – без да изпитва компулсивен хъс към победата.

Но освен него съществуваше и Пери тайният сибарит, който си позволяваше непредвидими изблици на лукс, преди да се свре отново в таванската си стаичка. И тъкмо този Пери стоеше сега наред най-добрия тенис корт в най-добрия поразен от рецесията курорт на Антигуа в ранното майско утро, преди жегата да е прогонила желаещите да играят, с руснака Дима от другата страна на мрежата, а Гейл – по бански и широкопола провиснала капела и минимално прикриващо я копринено парео – седеше сред неправдоподобната купчина зрители с нищо непронискащи погледи, някои

облечени в черно, които май бяха положили колективен обет да не се усмихват, да не приказват и да не проявяват и капка интерес към принудително наблюдавания мач.

*

Лично Гейл бе на мнение, че извадиха голям късмет с това, че планирането на карибската им авантюра предхождаше доста по време импулсивното решение на Пери да промени из основи живота си. Началото му се губеше в онзи изключително мрачен ноември, през който баща му бе станал жертва на същия онзи рак, който две години преди това бе отнесъл майка му, благодарение на което Пери се бе озовал в състоянието на прилично благоденствие. И тъй като не бе привърженик на наследственото забогатяване и се чудеше дали да не раздаде всичко на бедните, Пери бе взел да се разкъсва от противоречия. Едва след изтощителна окопна война от страна на Гейл двамата стигнаха до решението да си позволят за пръв и последен път в живота си тенис почивка на окъпан от слънцето остров, предлагащ сериозни намаления в разгара на курортния сезон.

След което се оказа, че и да бяха искали, нямаше да си заплануват по-удачна ваканция, тъй като още преди началото ѝ се сблъскаха с още по-важни решения: Какво ще прави Пери с живота си и ще участва ли и тя в него? Да се откаже ли Гейл от адвокатската професия и със затворени очи да пристъпи редом с него в лазурното неизвестно, или да се придържа към главозамайващата си лондонска кариера?

Или бе настъпил моментът да осъзнае, че кариерата ѝ не е по-главозамайваща от тази на повечето млади адвокати и че е време да забременее – за което Пери безспирно я врънказа?

И макар Гейл да имаше – от палавост или като самозащита – привичката да обръща големите въпроси в малки, несъмнено бе, че и двамата, поотделно и заедно, са се озовали на кръстопът, на който следва сериозно да се замислят; при което една почивка на Антигуа би им предоставила идеалните за целта условия.

*

И тъй като полетът им закъсня, пристигнаха в хотела едва след полунощ. Амброуз, вездесъщият управител на ваканционния комплекс, ги отведе до вилата им. Станаха късно и докато закусят на балкона, силното слънце вече не позволяваше да се играе тенис. Поплуваха на три четвърти празния плаж, обядваха сами до басейна, прекараха следобеда в томителна любов и в шест часа се явиха в офиса на професионалния тенис инструктор отпочинали, щастливи и жадуващи да излязат на корта.

Гледан отдалеч, комплексът не бе нищо повече от куп бели вили, пръснати по дългата километър и половина подкова от прословутия плаж с фин като талк пясък. Двата му края се бележеха от по един обрасъл в шубраци скалист нос. Свързваше ги коралов риф и редица флуоресциращи шамандури, ограничаващи достъпа на досадните моторници. Тенис кортовете му, отговарящи изцяло на международните изисквания, бяха разположени по изтръгнатите от съседния хълм скрити тераси. От вратата на офиса на инструктора до тях водеха скромни каменни стъпала, които се промъкваха между разцъфтели храсти. Минеше ли по тази пътека, човек влизаше в истински тенисен рай, който бе основният фактор в направения от Пери и Гейл избор.

Кортовете бяха пет на брой плюс един централен корт. Топките за състезания се държаха в зелени хладилници. Върху сребърните шампионски купи в остъклените витрини бяха гравирани имената на минали шампиони, сред които бе и Марк – понапълнелият инструктор от Австралия.

– Мога ли да попитам за какво ниво на игра става дума? – рече с превзета изтънченост Марк, след като огледа без коментар качеството на пострадалите в куп битки ракети на Пери, плътните му бели чорапи и износените, но все още вършещи работа тенис обувки, както и деколтето на Гейл.

Пери и Гейл бяха поразително привлекателна двойка, тъй като все още се намираха в своя разцвет, макар да не бяха в първа младост. Природата бе надарила Гейл с дълги, добре оформени крака и ръце, вирнат малък бюст, гъвкаво тяло, английска кожа, мека златиста коса и усмивка, способна да огрее и най-мрачните кътчета от живота. Пери също бе типичен англичанин, макар и от друг сорт: върлинест и привидно изметнат, с дълга шия и изпъкнала адамова ябълка. Походката му бе непохватна, залитаща, а и ушите му стърчаха. В държавното училище бяха взели да му викат „Жирафа“, поне докато неблагоразумните, които ползваха прякора, не получиха добър урок. Но в процеса на възмъжаване се бе сдобил – и то несъзнателно, което беше още впечатляващо – с несигурно, но и безспорно благородство. Буйните му кестеняви къдрици, широкото луничаво чело и големите, скрити зад очилата очи му придаваха вид на озадачено ангелче.

Тъй като не се доверяваше на Пери да тръби за успехите си и както винаги имаше за цел да го защитава, Гейл се зае лично да отговори на инструктора:

– Пери участва в квалификациите за турнира „Куинс Клъб“ и веднъж вече попадна в основната схема, нали така, Пери? Нали се класира за участие в „Мастърс“? И то след като не беше играл шест месеца, понеже си ступи крака на ски – допълни с гордост.

– А вие, госпожо, ако мога да си позволя подобна смелост? – попита угоднически професионалистът Марк с малко повече фалц върху „госпожо“, отколкото се нравеше на Гейл.

– Аз съм неговото зайче – отвърна тя с хладен тон, при което Пери се намеси:

– Стига глупости.

А австралиецаът пое въздух през зъби, завъртя невярващо едрата си глава и взе да прелиства омачканите листове с дневното си разписание.

– Ами тук имам една двойка, която може да ви се опъне на вас двамата. Прекалено класни са в сравнение с останалите гости, смее да отбележа. Макар че, откровено казано, не разполагам с кой знае какъв избор. Та предлагам вие четиримата да поиграете.

Противникът се оказа индийска двойка от Мумбай, дошла на острова на сватбено пътуване. Централният корт беше зает, но корт номер 1 се оказа свободен. Постепенно се оформи и зрителска групичка от случайно минаващи и от играчи от другите кортове, които сякаш бяха заинтригувани от загревката – небрежни плавни ретури от задната линия, минаващи удари, които никой не си правеше труда да гони, по някой и друг зрелищен смач от мрежата.

Пери и Гейл спечелиха жребия за първа топка, Пери отстъпи сервиса на Гейл, а тя направи две двойни грешки, което им костваше гейма. След нея сервисът отиде у индийската булка. Играта течеше спокойно.

Качествата на Пери се изяха едва след като той взе да бие сервис. Първият бе и висок, и мощен, та когато падна в очертанията, нямаше как да бъде върнат. Вкара четири сервиса подред. Публиката се увеличи, играчите бяха млади и красиви, децата подавачи откриваха нови приливи на енергия. Профито Марк хвърли един поглед към края на първия сет, остана да изгледа три гейма, после намръщено замислен се върна в офиса си.

След дългия втори сет резултатът бе равен – един на един. В последния трети сет се стигна до 4 на 3, с лек превес за Пери и Гейл. Но колкото и да се въздържаше Гейл, Пери се беше развихрил и до края на мача не даде на индийската двойка да спечели нито един гейм.

Зрителите се разотидоха. Четиримата останаха да си разменят комплименти, да се договарят за реванш и какво ще кажете за по едно в бара довечера? Задължително!

Индийците си заминаха, а Пери и Гейл взеха да събират резервните си ракети и фланелки.

Тъкмо тогава австралийското профи се върна на корта заедно с мускулест, изправен, напълно олисял мъж с огромен гръден кош, обсипан с диаманти златен „Ролекс“ и сиво долнище от анцуг със завързан на фльонга отпред шнур.

*

Защо Пери забеляза първо фльонгата на корема и едва след това самия мъж, не е никак трудно да се обясни. Защото точно в този момент се преобуваше от удобните си обувки за тенис в чифт джапанки с въжени подметки, така че когато чу името си, бе все още превит одве. А когато надигна бавно дългнестата си глава, както правят всички високи кокалести мъже, първо отбеляза присъствието на чифт кожени еспадрили върху дребни, едва ли не женствени, но разкрачени по пиратски нозе, а след това – и чифт къси прасци в сив анцуг; възходящото движение после възприе и завързания на фльонга шнур, който държеше гащите да не падат – двойна фльонга, каквато се полага за възложената ѝ обширна отговорност.

А над фльонгата – изключително фина алена памучна ризка, обвила масивен торс, преливащ гладко от корем в гръден кош и завършващ с якичка в източен стил, която, ако беше закопчана, щеше да представлява умален вариант на свещенически нашийник, с уговорката, че последният изобщо не би побрал такъв мускулест врат.

А над яката – килнато умолително на една страна, с приканващо повдигнати вежди абсолютно гладкото лице на петдесет и нещо годишен мъж, чиито тъжни кафяви очи го огряваха с делфинската си усмивка. Липсата на бръчки не подсказваше липсата на опит, а по-скоро – тъкмо обратното. За Пери, любителя на приключенията сред природата, то бе лице, оформено за цял живот; или, както много по-късно сподели с Гейл, лице на завършен човек – още една дефиниция, към която самият той се стремеше, но въпреки всичките си мъжествени усилия все още не смяташе, че е постигнал.